

DISPUTATIO
De
LOCUTIONE.

PVBLICI ET SOLENNIS EXERCITII
gratiâ in inclytâ Argentoratensium Aca-
demiâ proposita

à
MELCHIORE SEBIZIO IV.
niore, Doctore & Professore
Medico:

Respondente

M. PAULO THOMA AR-
gentoratensi.

ARGENTORATI
Excudebat PAVLVS LEDERTZ,
ANNO M. DC. XXIV.

HANC

Humilima devotionis

Arrham

ILLUSTRISSIMI AC CELSISSIMI
PRINCIPIS AC DOMINI,
DN. GEORGII GUSTAVI,
COMITIS PALATINI RHENI, DVCIS
BAVARIÆ, COMITIS IN Beldens & Span-
heim. Dn. mei Clementissimi, Literarum Me-
cœnatis incomparabilis,

FILIO

ILLVSTRISSIMO AC CELSISSIMO
DN. CAROLO LUDOVICO,
COMITI PALATINO RHENI &c.
Domino meo Clementissimo,

In studiorum meorum commendationem

Humilimo animo consecrare, &
in memoriæ

FANO

Suspendere volui

M. Paulus Thomas Argentoratensis.

THESIS I.

Uperiori proximâ disputatione actum à nobis fuit de
V O C E hominis I N A R T I C U L A T A , quæ simplex
est & nudus sonus, nihil certi significans. Nunc de
A R T I C U L A T A verba facere placet : quæ, ut ex
lib. 2. de Animâ. c. 8. l. 4. de hist. an. c. 9. & l. 3. de part. anim.

c. 1. colligitur, *διάλεκτος* & *καὶ ἐρμηνεία* ab Aristotele vocatur : *ἀπὸ τῆς*
διαλέγεσθαι : quod non tantum differere & disputare : sed etiã ser-
mocinari & colloqui significat : *καὶ τῆς ἐρμηνεύειν* : quod propriè quidẽ
interpretari & explicare : sæpius tamen etiam eloqui sonat.

2. Appellatur quoque *λαλιὰ*, à *λαλέω* : quanquam hæc vox
quandoque in malam partem accipiat ; & loquacitatem ac gar-
rulitatem denotet. Unde illud *Plutarchi* i. *sympos. πολύφωνος* & *οἴ-*
νός ἐστι, καὶ λαλιᾶς ἀκαίρε καὶ φρονήμα & *ἡγεμονικῆ καλαπύμπλησιν*. Et
illud alterum : *μέγιστος συμπόσιμα πλεονασμοὶ λαλιᾶς*.

3. Latini eam *loquelam*, *locutionem*, *elocutionem*, *sermonem*,
sermocinationem, & *orationem* nuncupant.

4. Cæterum etsi vox articulata inarticulatâ prior sit *κατὰ*
τὴν ἀξίαν : 1. quatenus nobiliori inest subjecto : 2. quatenus in-
articulatæ forma : 3. quatenus propter eam inarticulata facta :
4. quatenus animi sensa non confusè, obscurè, & imperfectè, ut
inarticulata : sed distinctè, clarè, atque perspicuè profert : de inar-
ticulata tamen prius agendum erat : quia articulatam ordine do-
ctrinæ & prioritate temporis præcedit,

5. Ordine quidem doctrinæ : quoniam sine præviâ vocis
inarticulatæ cognitione, articulata, quæ illius est affectio, rectè ex-
plicari non potest.

6. Prioritate verò temporis : quia inarticulata vox articu-
latæ est materia : quemadmodum infra ex l. 5. de gen. anim. cap. 7.
dicemus. Deinde quia primùm vocem edimus : cùm scil. adhuc
in cunis jacemus : adultiores autem facti demum loquimur.

7. Sciendum verò, nos non de quavis oratione agere. No-

tum enim ex posterioribus est analyticis, duplicem esse λόγον : ali-
um externum, ἔξω λόγον ab Aristotele, καὶ προφορικὸν vocatum ; ali-
um internum, ἐνδιάθετον, τὸν ἐν τῇ ψυχῇ ab eodem, καὶ ἔσω λόγον di-
ctum : à Basilio autem ἐννοηματικὸν : à Damasceno τὸν ἐν καρδίᾳ λα-
λέμενον : ab Epiphanio ἑμφύλιον nuncupatum. Ille profertur ore,
& propriè orationis nomen sibi vendicat : ac proinde nostri jam
est instituti. Hic internas solùm cogitationes & conceptus homi-
nis denotat : & à proposito nostro alienus est.

8. Nobile sanè ac præcellens thema est loquela ; adeò ut
multis iisque eximiis encomiis à magnis viris celebretur.

9. *Plato* enim in *Timæo* verborum effluxionem ministram
prudentiæ, omniumque effluxionum optimam atque pulcherri-
mam nominat.

10. *Plinius* illam animi explanationem appellat, quæ ho-
minem à feris distinguat. *Lib. II. c. 51.*

11. *Galenus* l. de *manif. & obscur. motib. cap. 4.* scribit, non
esse nobiliorem hominique convenientiorem actionem, quàm
ratiocinari & loqui.

12. *Lucretius* eam l. 6. animi interpretem nuncupat. Cui
Scaliger lib. I. Poët. 1. suffragatur : cùm sermonem animi portito-
rem esse dicit.

13. *Idem Scaliger exerc. 256.* inquit, rationem esse manum
intellectûs : rationis manum orationem : orationis verò manum
esse manum ipsam. Manum enim jussâ facere : jussâ obedire ratio-
ni : rationem vim intellectûs esse. Rursus *exercit. eadem* illud
Cardani placitum probat : quòd natura hominem tribus armârit
præsidiis : I N G E N I O ad inventionem necessariorum : S E R-
M O N E ad auxilium : M A N I B U S ad perfectionem eorum o-
mnium, quæ vel ingenio excogitâisset : vel sermone ab aliis di-
dicisset. Addit autem, etiam J U D I C I U M requiri.

14. Nam licet ingenium res inveniatur : res tamen aut præ-
posteræ, aut confusæ, aut falsâ specie intellectui sese offerunt :
atque ad perniciem multa & ad salutem inveniuntur. Quasi,
ait, impositum est J U D I C I U M tanquam Prætor quidam, ad in-
ventorum perpensionem : quæ est, ut ita dicam, mansorum veluti
quædam ruminatio ad coquenda consilia.

15. Itaq;

15. Itaque oleum & operam non perdemus, si primùm materiam, formam, efficientem & finem locutionis paulò consideraverimus diligentius: deinde causas læsionum, sive vitiorum ejus perpenderit.

16. Quamvis autem accurata & acroamatica locutionis tractatio ad Physicum pertinere videatur: ad Medicum verò exoterica tantùm: ut naturalem loquelam conservare: amissam recuperare: vitiatam corrigere: & quid ex eâ in morbis conjiciendum prædicendumque sit, scire queat: piaculum tamen, opinamur, minimè erit, si limites paululùm agri nostri egrediamur: præsertim cum Physiologica Medicinæ pars, ex quâ hæc est disertatio deprompta, Physicæ soboles sit, & particularis quædam Physiologia, solius hominis naturam explicans: ipseque *Aristoteles in fin. lib. de Respir.* dicat, etiam Medicos, ὅσοι κομφοὶ καὶ περιεργοί, & ut *c. i. l. de sens.* loquitur, φιλοσοφώτερας τὴν τέχνην μέλιοντες, τὰ περιφύσεως λέγειν.

17. MATERIAM ergò quod attinet, habet illa rationem subjecti. Subjectum autem apud Aristotelem triplex est: Ex QVO: quod propriè ὕλη nominatur: IN QVO: quod aliàs stratum, subjectum recipiens, & ὑποκείμενον vocatur: denique CIRCA QVOD: quod à Græcis ἀντικείμενον, objectum, & subjectum occupans à quibusdam neotericis dicitur.

18. SUBJECTVM, sive MATERIAM EX QVA locutio propriè non habet: quemadmodum neque vox inarticulata: ut *disp. de Voce th. 57.* monuimus. Analogicam tamen illi *Aristoteles l. 5. de gen. an. cap. 7.* tribuit: eamque ait esse vocem.

19. Hanc enim loquela informat: quia eam articulatur, ut certi aliquid significet. Hinc quibus vox deest, inquit *Gal. 4. loc. aff. cap. 6.* iis etiam loquela deesse solet.

20. SUBJECTVM CIRCA QVOD occupata est loquela, sunt res omnes, quas homo intra se concepit ac cogitavit: eaque aut divinæ: ut theologicæ: aut humanæ: ut scholasticæ, politicæ, & æconomicæ.

21. SUBJECTVM IN QVO, Homo est. Sermonem enim nulli alii animali, præterquam homini, concessum esse, *Aristoteles*

A 3. teles

teles 4. *hist. an. c. 9. l. 5* gen. *an. c. 7. l. 1. polit. c. 2. l. 7. polit. c. 13. & sect. 11. probl. 55.* docet.

22. Causa est: quia illius solius est loquela, cujus est mens & intellectus. Est enim hæc index & interpretis mentis, & nuncia cogitationum animi. Unde à Damasceno ἀγγελῶ νοήματα nuncupatur. At solius hominis mens est atque intellectus. Solus ergò homo loquitur.

23. Minor est *Aristotelis l. 1. hist. an. c. 1.* ubi dicit, unum hominem ex numero omnium animalium vim habere cogitandi & reminiscendi. Est experientia, quæ docet, nullum animal, præter hominem, intellectus exercere operationes: hoc est, apprehendere simplicia: componere & dividere: & ratiocinari. Est rationis: quia intellectus hominis est forma, quâ homo ab aliis animalis speciebus distinguitur.

24. Objicies, neque omnes, neque solos homines loqui.

25. Non omnes: quia *Aristot. l. 4. hist. an. c. 9. & l. de sens. c. 1.* scribit, qui surdi jam inde ab ortu naturæ sunt, eosdem etiam mutos esse. Vocem ergò emittere posse: loqui verò non posse. *Idem 4. hist. 9.* etiã pueros linguæ impotentes dicit. Et *Plinius l. 6. c. 30.* refert, gentes esse, quæ ore & linguâ careant: quæ voce destituantur: quibus ob id pro sermone nutus motusq; sit membrorum.

26. Non solos: quia & *DEUS* in sacris loquutus perhibetur. Locutos & angelos atque diabolum eadem testantur. Imò serpentem quoque alloquutum primos parentes, & asinum verba effudisse in herum suum Bileamum notant.

27. *Livius decad. 1. l. 3. & dec. 3. l. 4.* bovem loquutum narrat. *Gesnerus l. 3. de anim.* qui est de Avibus, *c. de Luscinia, lit. C.* miras recenset historias de lusciniis hominum sermones imitatis. *Aristoteles l. 4. de hist. an. c. 9.* facultatem conficiendæ locutionis iis tributam avibus scribit, quibus lingua mediocriter est lata & tenuis. Quod ipsum *2. part. an. 17.* repetit: & insuper addit, aves linguâ uti etiam ad sui sensus mutuam ἐρμηνείαν, interpretationem: sed alias plus aliis: ut in nonnullis vel usus docendi mutuus esse videatur. *Lib. 8. hist. an. 18.* Psittacum ἀνθρώπων ὀργανόν appellat: & loquaciorem ait, cum vinum biberit. Hinc illud Martialis:

Psittacus à vobis aliorum nomina discam:

Hoc per me didici dicere, Cesar ave.

Et illud alterum ejusdem de Picâ :

Pica loquax certâ dominum te voce saluto :

Si me non videas, esse negabis avem.

28. Et quidni bruta, maximè verò quadrupedia, loquerentur, cùm & vocem edant : & locutionis organa, fauces, linguam, dentes, labia, & palatum, habeant : &, quemadmodum non solum magnorum virorum testimonia planum faciunt : sed etiam solertes actiones, quas exercent, & mirabilia opera, quæ conficiunt, monstrant, ratione & intellectu sint donata?

29. *Porphyrius* sanè recenset, *Melampoda* & *Tiresian*, & ante hos *Apollonium Thyaneum* brutorum colloquia intellexisse. *Plinius* verò *l. 10. c. 49.* & *l. 29. c. 4.* dicit, *Democritum* & *Melampoda avium cantus* fuisse affecutos.

30. Sed facilis est ad hæc & similia argumenta responsio.

31. Nam surdos quod attinet, muti illi quidem sunt, & ἐνεργεία, sive actione loquendi, destituuntur : ipsam verò δύναμιν, πεφυκότῃα & ἐπίσηδείωτῃα adhuc habent : quæ etiã in actũ deducetur, si impedimenta removerentur. Est enim mutitas loquelæ privatio. Omnis autem privatio est in subjecto habili ad formam, quæ abest, recipiendam.

32. Infantes recens nati similiter non actu primo, sed tantum secundo carent : hoc est, nondum ἐνεργεία sermocinantur : hæc tamen δύναμιν obtinent, ut instrumentis loquelæ fixatis firmioribusque factis loqui possint. Pueros verò, qui ætate processerunt, non planè mutos *Aristoteles* pronunciat : sed tantum ἐκ ἐγκρατῆς τῆς γλωττῆς, linguæ impotentes, esse dicit. Quemadmodum enim reliqua membra, ob humiditatem, mollitiem, & laxitatem tum nervorum, tum muscutorum regere nequeunt : sic neque linguam rectè gubernare valent. Quæ causa est, quòd magnâ ex parte φελλίζωσι καὶ τραυλίζονται, hoc est, balbutiant & linguâ, ut *GAZA* vertit, torti sint.

33. Gentes ἄσομοι, ἄφωνοι, καὶ ἄγλωσσοι non homines, sed monstra sunt hominum. Imò *Strabo* eas in numero fabularum reponit. Neque id sanè immeritò. Si enim homines sunt, iis quoque dotibus præditæ sint oportet, quibus benignissima Natura humanam speciem præ cæteris animalibus ornavit : ratione scil. &

oratio-

oratione. Si hoc, sequitur necessariò, & os, & vocem, & linguam
iis esse. Ratio enim se ipsam explicare nequit: sed opus habet
nunciâ & interprete oratione. Oratio verò sine voce fieri non
potest. Est enim hæc illius materia. Ubi autem oratio locum
invenit, ibi quoque organa, quibus ea profertur, reperiuntur.

34. Os & loquela DEO OPT. MAX, in sacris tribuitur,
non propriè & physicè, quia spiritus est: sed metaphoricè solùm
& ἀνθρώπων ὡς θεός: quoniam essentiam & voluntatem suam, homi-
nibus absconditam, in verbo suo revelavit. Loquitur DEVS, inqui-
unt S. Patres, præcipuè verò D. *Augustinus* & *Gregorius*, aut per se-
metipsum: idq; modis ineffabilibus: aut per Creaturam.

35. Angeli non humano loquuntur modo: quia & ipsi es-
sentia sunt spirituales, loquelæ organorū expertes. Si alloquuti
sunt homines, alloquuti eos sunt non in formâ propriâ: sed ad
tempus duntaxat, donec suâ legatione fungerentur, assumptâ.

36. Serpens, qui protoplastas in paradiso fuit affatus, non
propriis viribus: sed Diaboli, loquutus est: qui tamen ne ipse qui-
dem eloquendi actionem, pro ut à nobis hoc in loco describitur,
sibi vindicare potest propriam.

37. Exemplum asinæ Bileami singulare planè, extraordina-
rium, & miraculosum fuit. Non enim asina propriis loquuta est
viribus: sed virtute divinâ: quia textus *Num. 22. v. 28.* dicit, *DO-*
MINVM os asinæ aperuisse, asinamq; locutam esse. Quæ sanè
locutio alia longè fuit ab humanâ: neq; aliud in istâ asinâ, quàm
accommodatio quædam instrumentorum ad actionem, non edi-
tam ab asinâ, sed à DEO per Angelum. Unde temporanea tan-
tùm fuit: neque asina ampliùs loquuta legitur.

38. Quod *Livius* de bove loquente refert, prodigiosum fu-
it, inquit *Camerarius cent. 3. op. subcis. c. 71.* statuendùmque, aut bo-
vem loquutum esse virtute divinâ, sicut asinam Bileami: aut sanè
diabolum per bovem.

39. De lusciniis quæ narrat *Gesnerus*, quòd scil. inter alia
præcinium quoddam futuri belli Smalcaldici ediderint, omniâq;
quæ paulò pòst evenerunt, velut præfagientes ac vaticinantes de-
centârint, miraculosa fuerunt & portentosa, si facta. Nam & quæ-
dam alia prodigia bellum illud antecesserunt.

40. Psit.

40. Psittaci, picæ, graculi, & aliarum quarundam avium loquela naturalis non est: sed coacta & imitatoria. Nam quas voces multoties audiverunt, & multo edoctæ sunt labore, linguâ tandem & faucibus exprimere conantur. Verùm quæ garrunt non intelligunt. Unde neque appositè ad interrogata respondent: sed quæ memoriâ tenent, effutiunt: sive ad rem faciant, sive non.

41. DICES, Aristotelem tamen locis suprâ citatis *διάλεκτον* & *ἑρμηνείαν*, interiorumq; animi affectuum mutuam communicationem avib. cōcedere: imò asseverare, aves etiam literas proferre: maximè eas, quibus lingua est lata, tenuis, mollis, libera atq; soluta. At literas proferre est loqui.

42. Respondemus dupliciter: I. largimur, aves & alia animalia, quæ vocalia, vocem articulatam edere, & per eam sensa animi sui significare. Negamus autem, vocem hanc propriè loquelam esse, & æquiparandam humanæ. Ratio est: quia & ab alio principio fluit: & non literis, sed aliis distincta est articulis: qui tamen non, perinde ut loquelæ hominis, exprimi possunt: præsertim in tantâ animalium varietate: quorum species & voce, & articulis plurimùm inter se discrepant.

43. Quod si Aristotelis *ῥητῶ* pertinaciùs quis adhærere, & articulatum brutorum sonum *διάλεκτον καὶ ἑρμηνείαν* appellare velit: per nos sanè hoc ei licebit: dummodò concedat, loquelam esse multis, quod ajunt, parasangis ab humanâ distantem: & omninò talem, quæ *ὁμωνύμως*, analogicè & metaphoricè loquela dici mereatur. Esse enim non modò *φωνῆν*, sed etiam *διάλεκτον* metaphoricam, quæ *καθ' ὁμοιότητα* sic appelletur, ex l. 2. de An. cap. 8. text. 87. colligimus.

44. II. Distinguiamus inter avium loquelam propriam atque nativam, quæ omnibus ejusdem speciei individuis est communis, & imitatoriam, quam nonnullæ earum ex sæpè reiteratâ pronunciatione & suggestione didicerunt. Quando ergò nativo utuntur sermone, nullas exprimunt literas: veluti observatio quotidiana docet: sed adhibent articulos nobis planè incognitos, quos ob id scribere non licet. Quando verò hominis imitantur loquelam, literas quidem pronunciant: sed non omnes: neque quas pro-

B nunci-

nunciant, eo modo ac ratione pronunciant, quâ homines. Causa est: quia non omnibus veræ locutionis organis sunt instructæ.

45. Lingua, labia & dentes locutionis quidem instrumenta sunt in hominibus: at non in brutis. In his enim aliis usibus inserviunt. Lingua perceptioni saporum, masticationi ciborum, & masticatorium deglutitioni. Labia ciborum apprehensioni, & ut *Aristoteles 2. part. an. c. 16.* vult, defensioni & custodia dentium. Dentes comminutioni alimentorum, defensioni contra injuriam & vim externam, ne bruta lædantur ab aliis; & invasioni, ut invadant & aggrediantur alia: qualia sunt, quæ ex feris carnivora: teste eodem *Philosopho l. 3. part. an. 1.* Solet enim natura, inquit idem *2. part. an. 16 & 3. part. an. 1.* una parte ad plurimum quandoque actionum exercitia uti.

46. Quæ de usu linguæ, labiorum & dentium in brutis dicimus, suo calculo dictus confirmat *Aristoteles*: ac propterea cum hæ partes non formandæ orationi: sed aliis officiis præstandis dicatæ sint, etiam aliter longè, quàm in homine, fabrefactas libris modò allegatis *c. 16. 17. & 1.* monet.

47. Rationalia esse bruta pernegamus. Ratio enim soli homini à Conditore concessa, tanquam specifica forma. Hinc illud *Regii Psaltis psalm. 32. v. 9.* nolite fieri sicut mulus & equus, quibus non est intellectus. Hic enim per synechdochen speciei pro genere mulus & equus brutum animal notant. Hinc illud *πολυθεύλλητον Aristotelis l. 4. part. an. c. 10.* Solus homo inter animantia erecto incedit corpore: quoniam ejus natura atque substantia divina est. Officium autem divini, est intelligere & sapere.

48. Solertes brutorum actiones, & mirabilia opera, quæ nonnulla ex iis conficiunt, non à ratione: sed vel ab instinctu naturæ: vel assuefactione: vel imaginatione proficiscuntur. Hæc enim quò est nobilior & excellentior in brutis, eò etiam rationi viciniora edit *ἐνεργήματα.*

49. An Tiresias, Melampus & Apollonius brutorum intellexerint colloquia, dubitari posset. Est enim infinita penè eorum varietas: & quælibet species peculiare suæ vocis habet articulos. Præterea *Plinius l. 10. c. 49.* refert, docuisse Democritum, ex confuso quarundam avium sanguine gigni serpentem, quem quis-
quis

quis ederit, alitum collocutiones intellecturus sit. Id quod tamen vel magicum, vel fabulosum videtur. Unde idem *Plinius l. 29. cap. 4.* scribit, Democritum ad intelligendos avium sermones *monstra* ex anguibus confecisse.

50. Non dubitamus tamen, quin assiduâ cohabitatione, & observatione diligenti aliqua vocis brutorum, si non distincta & perfecta; attamen confusa cognitio comparari queat. Habent enim & bruta suos affectus: ac pro eorum varietate varias formare voces solent, quibus eos exprimant: quas haud obscure intelligunt, &, quid sibi velint, perspiciunt, qui bruta tractant: ut venatores, aucupes, pastores, stabularii, & hujus furfuris alii.

51. Antequam ad *CAUSAM FORMALEM* pergamus, bina solvere lubet problemata. Cum enim probatum jam sit, soli homini loquelam competere, quæri primùm posset, quo ergò ætatis tempore vocem articulare incipiat? Deinde, cum non statim loquatur perfectè: sed quasi per gradus ad perfectionem ascendat, quo ordine progrediatur?

52. Ad 1. respondetur: certum & definitum tempus non esse. Alii enim temporiùs: alii tardiùs articulatam edere vocem incipiunt. Temporiùs illi, qui calidi sunt & sicci: tardiùs his contrarii. Experientia tamen docuit, & *Plinius l. 11. c. 37.* notavit, pueros non priùs articulatam affectare sonum, quàm ossa syncipitis induruerint: id quod ferè mense ætatis 12. aut 14. fieri solet.

53. Sciendum enim ex *Arist. l. 7. hist. an. c. 10.* brutis quidem omnia ossa jam inde à nativitate provenire perfecta: pueris autem synciput molle esse, seròq; durari.

54. Hujus namq; pars anterior, ubi sutura sagittalis cum coronali sociatur, membranosa est: & propter mollitiem foveam quandam format, quam aliqui *Fontanellam*, quòd ibi cauteria inurantur: barbari, ut Falloppius monet, à madore & pulsu, *fontem pulsatilem*: Germani, velut Coiterus notat, *Foliolum* appellant. Sed, uti dictum, induratur paulatim: & quidem tardiùs, quàm reliqua ossa cranii.

55. Ad 2. dicimus, cum loquela ex literis, syllabis, dictionibus, & oratione, sive dictionibus conjunctis constet, hominem recens natum ferè vocem tantum, quam vagitum appellamus,

promere. Deinde literas aliquot formare : prius quidem faciliores : utpote vocales : postea verò difficiliore : nimirum consonantes. Tertio consonantes sensim jungere vocalibus, & syllabas exprimere : primum quidem eas, quæ pronunciantur facilius : mox hisce contrarias. Quarto syllabas copulare & dictiones proferre : 1. dissyllabas : 2. trissyllabas : 3. polysyllabas : idque ferè, cum factus anniculus. Quinto dictiones conjungere & orationem conficere : ac primum quidem simplicem ex nomine & verbo : deinde cum syncategorematis, h. e. iis orationis partibus, quæ indeclinabiles dicuntur. Has autem literas, syllabas & dictiones ob humiditatem, laxitatem & mollitiem nervorum ac muscutorum linguæ, faucium, & labiorum, primum proferre imperfectè & corruptè : ætatis verò progressu, cum hæ partes sicciore firmiorèsq; factæ, pleniùs atq; perfectiùs.

56. NUNC AD FORMAM : in quâ de definitione. De differentiis enim nihil dicere placet : quia sunt pauca, & omnibus notæ.

57. Definitur autem locutio à variis variè. A *Vallesio* cogitationum significatio, sive conceptuum mentis expressio, c. 3. *sacr. philos.* A *Scaligero* animi declaratio : *exerc. 256.* A *Galeno* vox significans, profecta à mente & ratione : 2. *de plac. 5.* Ab *Aristotele* vocis per linguam explanatio, sive articulatio : 4. *hist. an. c. 9.* A *quibusdam modernioribus* sensorum animi per linguam facta enunciatio. Item operatio, quâ homo res conceptas per voces articulas aliis indicat. Præterea, ordo, sive contextus vocum articulatarum, quibus res conceptæ proferuntur. Quæ definitiones in eo differre inter sese videntur : quòd aliæ solum finem & usum locutionis : aliæ finem & efficientem principalem : aliæ formam & organum primum : aliæ finem & organum istud exprimant.

58. Posset forsân (salvo tamen rectiùs sentientium iudicio) etiam hunc in modum definiri : Locutio est articulatio vocis, facta ab animâ per instrumenta *διαλεκτικά*, *ἡερμηνευτικά*, ut conceptus, sive cogitationes mentis humanæ, exprimantur & significantur.

59. In hâc enim definitione omnes causæ continentur. I. *Forma*, articulatio. II. *Materia* ex qua, vox. *Materia* circa quam, mentis

mentis conceptus. Materia in quâ, Homo. III. *Efficiens*: & illa quidem partim principalis, Anima: partim instrumentalis, organa ἐρμηνευτικά. IV. *Finis*, enunciatio νοημάτων: quorum revelatio hominibus est necessaria: quia solus DEVS κατὰ ἰσχύος.

60. Intelligitur autem per διαφθῶσιν, articulationem, nil aliud, quàm affectio quædam voci adveniens. Hæc verò est distinctio, intersectio, sive intercisiō quædam vocis. Vox enim naturâ suâ indistincta est & uniformis.

61. Si roges, quidnam vocem distinguat, & quasi intersectet? Respondemus ex l. 4. *hist. an. cap. 9. & sect. 11. probl. 60.* literas hoc facere. Verùm non scriptas, pictas, aut sculptas: (hæ enim sunt artificiales:) sed ore prolatas: quæ naturales: ratio est: quia formantur à diversis faucium, linguæ, & labiorum motibus: imò nil aliud sunt, quàm harum partium motus. Iis ergò prolatis, & voci additis, statim vocis uniformitas tollitur.

62. Quemadmodum enim fistulæ, si aër insuffletur, sonum continuum, indistinctum, & uniformem edunt: foraminibus verò motu digitorum modò apertis, modò occlusis, articulatum, & quasi fractum atque intersectum sonant: sic factâ per musculos thoracicos exufflatione, & spiritu vi quadam per rimulam laryngis eliso atque exploso, vox emittitur unisona & indiscreta: distincta verò & articulata, si motus faucium, linguæ, & labiorum accedat, & literas proferat.

63. Articuli namque vocis literæ sunt: vocales & consonantes: iisque omnem confici locutionem, author est *Aristoteles l. 4. hist. an. 9. & l. 2. part. an. c. 16. & 17.*

64. Utitur autem *Aristoteles διαφθῶσεως*, articulationis, voce in definitione, eleganti metaphorâ ab articulis desumptâ.

65. Ut enim articuli nodi sunt, ossium continuationem intercipientes: sic loquela vox est intercepta: non uniformis & continuata. Rursus quemadmodum per articulos ossa separata junguntur, ut continuatâ serie procedant: ita vox articulata, quantumvis multipliciter divisa sit & fracta, continuata tamen fluit, ut simul juncta & copulata esse videatur. Denique sicuti διαφθῶσις ejusmodi est apud *Galenum l. de off. ad Tyron. c. 1. σύνθεσις*,

B 3

quæ

quæ motum habet evidentem: sic loquela vario faucium, linguæ,
& labiorum motu perficitur. *Aquapend. l. de Locut. cap. 2. & l. de
loq. brutor. cap. 1.*

66. Ex his duorum *ζητημάτων* solutio patet. I. cur tanta
sit apud homines idiomatum varietas? II. quamobrem bruta,
quæ ejusdem speciei sunt, se invicem confabulantia assequantur:
homo autem alterius gentis hominem minimè intelligat?

67. Etenim prioris quæsitæ causa est; quia locutionis arti-
culi literæ sunt, quæ naturales quidem, & apud omnes nationes
eædem, iisdemq; proferuntur instrumentis: at diversa est articu-
lorum istorum, sive literarum compositio: unde diversæ etiam syl-
labæ, dictiones, & orationes resultant. Hæc enim compositio
arbitraria est: literarum verò pronuntiatio naturalis.

68. Causam quidem hujus varietatis aliam nos S. Literæ
docent *Genes. II.* Verùm cum ea ad Theologiam pertineat, eam
hîc non attingimus.

69. Posterioris verò ratio est: quia confabulatio brutorum
tota naturalis est, & semper eadem: non tantùm quo ad articulos:
qui quidem literæ non sunt: sed alii, nobis *ἄγνοοι καὶ ἄρρητοι*: ve-
rum etiam quo ad articulorum compositionem. Hominum verò
locutio naturalis quidem est, respectu articulorum, hoc est, litera-
rum: arbitraria verò & in voluntate nostrâ posita, respectu con-
junctionis articulorum. Alio siquidem modo literas componunt
Germani, alio Galli, alio Itali, alio gentes aliæ. Ex quo necessariò
diversa vocabula, & ex illis sociatis diversâ quoque oratio con-
sequitur.

70. ACCEDAMVS AD CAUSAM EFFICIENTEM:
quæ duplex: altera incorporea, quæ principalis: altera corporea,
quæ instrumentalis.

71. Illa est Anima hominis: hæc organa locutioni desti-
nata.

72. Est namque locutio actio talis, ad quam duæ distinctæ
ἐνέργειαι concurrunt: una animi: altera corporis. Animus est di-
ctator intus loquens: organa enunciant & proferunt, ut fideles
nuncii atq; interpretes.

73. Spectantur autem in locutione duo; articulatio vocis,
quæ

quæ fit motu organorum ἐρμηνευτικῶν, quando literas pronunciant, syllabas formant, & dictiones exprimunt: & contenta, sive signata: quæ sunt sensa, cogitata & conceptus mentis. Motus causa est facultas animi κινητικὴ: contentorum διανοητικὴ.

74. Instrumentum locutionis genere unum est: specie varium & multiplex.

75. Genericum, os est. Unde *Author lib. de anat. vivorum* os universale vas organorum loquelæ appellat. Per os enim loquimur: & ore clauso, aut obturato, cessat locutio. Huc accedit, quod locutio postrema sit illarum actionum, quæ ab expiratione fiunt: sitque opus, quod voci proximè succedit: teste *Galeno l. 4. loc. aff. cap. 6.* Id ergo illius est organum, quod vocis proximè sequitur. Sequitur autem os: quod productam à laryngis rimulâ vocem, tanquam rudem informemque materiam, excipit, eique formam & perfectionem ultimam, ipsam scilicet articulationem, imponit, ut certi aliquid significet.

76. Speciale, uti dictum, varium est: quemadmodum ex *Aristot. 4. hist. an. c. 9. l. 2. part. an. 16. & 17. & l. 3. part. an. c. 1.* nec non *Galen. l. 4. loc. aff. 6. & com. 2. in 1. Epid. c. 78.* colligitur. Omnia autem memoriæ causâ hoc disticho comprehensa videntur:

*Instrumenta novem sunt: fauces, lingua, palatum,
Quatuor & dentes, & duo labra simul.*

77. Pro gutture, quod antiquus habet versiculus, fauces supponimus. Guttur enim, sive aspera arteria, non loquelæ, sed vocis inarticulatae est instrumentum.

78. CÆTERUM ut causæ læsæ locutionis meliùs cognosci, & curatio feliciùs institui possit, non tantum proxima & propria loquelæ organa, quæ in ore continentur: sed etiam remota & communia; ad eius tamen formationem maximè necessaria, recensebimus: prætermittis iis, quæ vocem efficere *precedenti disp. à th. 63.* usque ad *th. 74.* diximus: ne actum agamus.

79. Sunt verò organa hæc quintuplicia. Nam vel virtutem suppeditant, ut locutio fieri possit: vel hanc virtutem ad convenientem locum deducunt: vel deductam recipiunt & movent: vel moventur: vel immota persistunt, seseque instar fulcrorum & sustentaculorum habent, ut ad ipsa innixus, sive appulsus fieri queat.

80. In-

80. Instrumentum virtutem suppeditans est Cerebrum. Est enim locutio actio voluntaria, quæ à nobis institui & intermit-
ti: citari & tardari: crebrior & rarior fieri potest. Ideoq; influxu
facultatis animalis, quem cerebrum confert, opus habet. Unde
in apoplexiâ, & veteriosis affectibus aliis, impeditâ animalis vir-
tutis influentiâ, *ἀναυδοίς*, muti homines evadunt. *Αὐδὴ* enim inquit
Gal. comm. 2. in 1. prorhet. t. 58. & comm. 3. in 3. Epid. t. 74. solius hominis
vocem, quâ inter nos colloquimur, ipsum scil. sermonem, Græcis
significat.

81. Instrumenta hanc virtutem ad propria locutionis or-
gana deducuntur sunt nervi faucium, linguæ, & labiorum. *Nervi
faucium* propagines sunt sextæ conjugationis cerebri: *Gal. l. de diff.
nerv. ad Tyron. cap. 10.* *Nervi linguæ*, non quâ gustus est instrumentum:
(sic enim nervos accipit à tertio & quarto pari) sed quâ musculis
ad loquelam, masticationem, & deglutitionem præstandam, instru-
cta, à septimâ combinatione proveniunt: *Gal. ibid. c. 8.* *Nervi labio-
rum, & muscutorum labia moventium*, tertiæ *συσφύλας* funiculi sunt:
Gal. ibid. c. 5. Musculus tamen ille latus, qui subcutaneus colli, quiq;
labiis & buccis communis, nervos etiam à secundâ conjugatione
vertebrarum cervicis fortitur: *Gal. ibid. c. 12.* Item à tertiâ: *cap. 13. de
n. q;* & à quartâ: *c. 14.*

82. Instrumenta adductam facultatem recipientia & mo-
ventia sunt musculi faucium, linguæ, & labiorum. De *musculis fau-
cium* inter Anatomicos non convenit. *Galenus* descripsit utrinque
unum: *l. de diff. musc. cap. 15.* *Vesalius* eos prætermisit. *Fallopius* tria
paria utrinque proposuit. *Laurentius*, quem alii sequuntur, quatu-
or: ex quibus 2. fauces dilatant: 2. verò constringunt. *Musculi lin-
guæ* duplices sunt: alii linguæ & ossi hyoeidi communes: paria 4.
alii linguæ proprii: paria 5. quorum ope sursum, extrorsum, in-
trorsum, & ad latera movetur. *Musculi labiorum* itidem duplices
sunt: quidam labiis & buccis communes: utrinq; 2. quidam pro-
prii: & vel labio superiori; utrinq; 2. vel inferiori: utrinq; unus.
Qui labia in diversas agunt partes: sursum, deorsum, sinistrorsum,
& retrorsum.

83. Instrumenta quæ moventur, sunt lingua & labia.

84. Instrumenta quæ immota persistunt, sunt palatum &
4. den-

4. dentes superiores, qui incisorii, anteriores, primores, lati, & riores nominantur: ab officio, situ, tempore eruptionis, figurâ, & quòd ridentibus nobis conspiciantur.

85. Ex his verò instrumentis principalissimum lingua videtur. Unde Hippocrates l. de carnib. ei articulationem vocis tribuit. Cui Aristoteles l. 4. hist. an. 9. subscribit, inquit, locutionem esse vocis per linguam διαφθεσιον. Et Galenus l. 4. loc. aff. 6. primas illi concedit inter organa sermonis: ac propterea eam comm. 1. in 1. prorhet. tex. 3. καὶ ἐξοχὴν instrumentum διαλεκτικὸν vocat: quod ipsum quoque Euripides fecisse legitur, qui linguam ἀγγελον λόγων, nunciam sermonis, appellavit.

86. Neq; id sanè immeritò: I. quia lingua maximã literarũ partem pronunciat: ut infrà patebit. Labia verò, quibus Aristoteles loc. cit. & l. 2. part. an. cap. 16. multũ quoq; in loquendo tribuit, 4. tantũ literas exprimunt, B. F. M. & P. quæ tamen linguã indigere videntur: quia nulla consonans sine vocali proferri potest. Ad vocalium autem productionem linguam necessariam esse paulò post ostendemus.

87. II. Quoniam lingua ad locutionis actum exercendum omnium oris partium est aptissima. Est enim in spiritũs viã posita, vocisq; organo, laryngi, superposita, contigua, & firmiter alligata: ut vocem à larynge formatam statim excipiat, & variis modis flectat, frangat, atq; articulet. Est deinde nervis insignibus, musculis plurimis, corpore raro, laxo, molli, fungoso, levi, libero & absoluto prædita, ut celerrimè & velocissimè, anguillæ & murenæ in modum, moveri, & ad quamvis oris partem applicari possit. Quo nomine etiam moles ejus ad amussim ori adaptatur. Talis autem motus ad loquelam cumprimis requiritur: quia ad literarum pronunciationem varii linguæ appulsus ad varias partes, iiq; prompti atque expediti, ut sensa animi celeriter promi queant, necessarii sunt.

88. Atq; hæc causa est, quòd remotis labiis, homo adhuc loquatur, omnesq; dictiones, iis solũ exceptis, quæ B. F. M. & P. continent, proferat: linguã verò ablatã, protinùs mutus evadat. Hæc quoq; causa est, quòd plerorumq; vitiorum orationis causæ in linguã deprehendantur.

89. Dentes & palatum tantum usum aliquem linguæ in literarum pronuntiatione præbent: quatenus corpora sunt immobilia, ad quæ linguæ sunt appulsus. Unde edentulos, & quibus palatum exesum, malè loqui comperimus.

90. *HACTENVS de Efficiente principali & organicâ.* Videamus modò, quomodo utraq; ad actum locutionis concurrat.

91. Modus generalis est iste. Dictum fuit, locutionem esse mentis interpretem. Mens ergò νοήματα aliis revelare intendens, primùm movet appetitum intellectivum, qui dicitur voluntas. Hæc dictantem rationem sequitur, & ad actionem excitat organa, quæ edendæ voci sunt dicata. Vocem tertio voluntatis imperio articulant instrumenta διαλεκτικά, quæ in ore continentur.

92. Specialis in singularum literarum pronuntiatione consistit. Locutio enim est patefactio rerum animo conceptarum. Rerum symbola sunt dictiones. Dictiones constant ex syllabis: syllabæ ex literis. Edifferendum ergò, quomodo literæ formantur: vocales pariter atq; consonantes. His enim omnem absolvi locutionem auctor est *Philosophus 4. hist. an. 9.*

93. Omnes quidem uno modo formantur generico: motu scil. locali partium oris: sed specie diverso: quia vocales & consonantes specie inter se differunt.

94. Est autem locus generationis vocalium ea oris pars, quæ φάρυγξ communiter: à Galeno l. de diff. musc. c. 15. ἰσθμὸς: ab Hippocrate l. de dentit. ἰσθμίου dicitur: metaphorâ ab isthmo, qui angustus est longusq; terræ tractus inter duo maria, petitâ. Latini faucium nomine utuntur. Cōspiciuntur ore aperto & linguâ depressâ: in iisq; foramina narium in os descendentia, columella, tonsillæ, radix linguæ, principiūque gulæ & laryngis cum epiglottide observantur.

95. Effectores seu formatores vocalium sunt muscoli faucium & basis, sive radix linguæ.

96. Modus, quo formantur, est harum partium motus: sed levis atq; exiguus, & sine vero perfectioq; appulsu. Annuit quidem lingua, inquit *Clarissimus Aquapendens*, Præceptor noster venerandus, appulsus: perfectum autem minimè molitur.

Porro

97. Porro quam figuram fauces in singularum vocalium prolatione motu suo acquirant, obscurum valde est, & explicatu difficile.

98. Videtur tamen cavitas earum in enunciatione vocalis A. fieri major & amplior, ore hiante, sed figuram, quam natura dedit, servante. In E. ovalem quasi nanciici figuram secundum transversum. In I. acuminatam; quia fauces quodammodo constringuntur. In O. magis rotundam. In V. profundiolem: labris productis & coeuntibus.

99. Contra hunc generationis locum Aristotelis posset objici autoritas, dicentis 4. *hist. an. 9.* vocales à voce & larynge: consonantes autem à linguâ & labiis proferri.

100. Sed respondemus dupliciter. I. vocales proferri à voce, tanquam à materiâ: à larynge, tanquam ab efficiente remotâ: à pharynge, tanquam ab efficiente proximâ. II. vocabula pharyngis & laryngis sæpius inter se confundi, unumq; pro altero usurpari. Id quod clarissimè ex adducto Aristotelis loco demonstrari potest.

101. Quod autem vocales non in larynge, propriè dicto, qui asperæ arteriæ caput est, fingantur, inde liquet, quia vox & articulatio vocis distinctæ sunt actiones: ideoq; etiam distinctis eduntur instrumentis. Sed quemadmodum vox, tanquam materia, prior est articulata voce, quæ illius quasi forma est: sic etiam instrumentum vocis simplicis ante articulata situm esse decet.

102. Itaq; larynx est organum vocis: os locutionis. Et fauces quidem pronunciationis vocalium: reliqua verò oris pars, quæ fauces sequitur, consonantium: quoniam etiam vocales consonantibus simpliciores sunt, & naturâ priores.

103. Ex his apparet, formationem consonantium differre à vocalium loco generationis, instrumentis formantibus, & modo, quo formantur.

104. Nam locus generationis, uti jam dictum, ea est oris pars, quæ incipit à faucibus, & labiis terminatur.

105. Instrumenta formantia sunt lingua & labia: etiam Aristotele 4. *hist. an. c. 9.* authore.

106. Modus quo formantur, est quidem etiam motus localis.

lis, ut in prolatione vocalium : sed validus, qui fit cum appulsu , si-
ve illisione linguæ & labiorum.

107. Sunt autem linguæ appulsus varii : scil. ad palatum, ad
partem linguæ subditam, ad genarum faciem internam, ad dentes
utriusq; maxillæ, & ad utrûmq; labium. Varii quoq; labiorum
sunt appulsus. Nam labium inferius vel firmatur ad superius, vel
ad dentes maxillæ superioris, vel inferioris. Similiter superius la-
bium vel applicatur ad inferius , vel ad alterutrium maxillæ
dentes.

108. Præter hosce appulsus etiam dentium conspiciuntur :
cùm scil. dentes maxillæ inferioris ad superioris adducuntur.

109. Verùm non omnes locutioni & expressioni conso-
nantium inserviunt : sed tantùm illi, qui fiunt sursum : ut linguæ
ad palatum & dentes superiores : itemq; labii inferioris ad superi-
us, aut dentes dictos : quemadmodum mox in formatione singu-
larum consonantium declarabimus. Reliqui appulsus vel ad as-
sumptionem, masticationem & deglutitionem ciborum : vel ad
alios usus pertinent.

110. Causa verò, cur ex tot appulsibus natura paucos , &
eos solùm ad locutionem ordinârit, qui sursum fiunt, est : quia hi
sunt facilimi, celerrimi, & maximè decori.

111. Decebat autem eos esse facilimos, ne cùm sæpè & mul-
tùm homini loquendum, organa statim defatigarentur. Nam quod
cum labore, difficultate & vi quadam fit , naturam citò lassare &
enervare solet. Celerrimos : ut motibus animi , qui sunt velocissi-
mi, instrumentorum motus responderent, & conceptus illicet re-
velarent. Deniq; decoros atque venustos : ut sensa nobilissimæ
peneq; divinæ animæ facultatis, quæ soli homini concessa , cum
gratia & suavitate proferrent.

112. Quòd verò tales sint, inde liquet : quia applicatione
labii inferioris ad superius, facilè, celeriter, & decorè , sine defor-
matione oris, literas B. M. & P. proferimus. Admatione ejusdem
labii ad dentes superiores lit. F. Accommodatione linguæ ad pala-
tum & dentes reliquas consonantes.

113. Alios verò appulsus natura vitavit : vel quia nullam
formare consonantem possunt : vel quia turpes sunt & deformes :
vel quia difficiles : vel quia tardi. Etenim

114. Etenim appulsus linguæ ad labium inferius, dentes infernos, partem linguæ subjectam, interiorem genarum superficiem, & maxillæ utriusq; latera, nullam omninò literam profert: quemadmodum nec dentiù ad dentes: ut quilibet in se ipso experiri potest.

115. Appulsus verò linguæ ad labium superius aliquot quidem literas fingit, utpote C. D. L. N. S. & T. sed imperfectè, difficulter, & inconcinnè: quia necessum, ut lingua exeratur.

116. Appulsus linguæ ad dentes superos, qui incisorii, & has & lit. R. format: sed rursus imperfectè, ægrè, tardè & turpiter.

117. Appulsus dentium inferiorum ad labium supernum B. P. F. & M. pronunciat: verùm eo modo, quo jam dictum.

118. Relinquitur ergò, omnes consonantes facilè, velociter, & decenter pronunciarì à duabus oris partibus, quæ appulsum faciunt: linguâ & labio inferiore: & tribus, quæ appulsum suscipiunt atq; sustinent: palato, dentibus supernis, & labio superno.

119. Quæres, cùm pauci sint appulsus, locutioni utiles & congrui, quomodo tot tamq; differentes consonantes in ore formari possint? Respondemus, fieri hoc tribus potissimùm de causis: I. quia organorum appellentium, & appulsum excipientium regiones, sive partes, sunt distinctæ: ita ut modò secundum hanc: modò secundum illam partem appellant & appulsum excipiant. II. quia motus eorum sunt diversi: nunc leniores mollioresq;: nunc fortiores & vehementiores. III. quia lingua & labia diversimodè figurantur: quemadmodum apparebit, si, quomodo singulæ consonantes formentur, consideraverimus.

120. Nam B. P. & M. appulsu quidem labii inferioris ad superius efferuntur: sed diverso modo. B. quippe pronunciatum summis labris, quæ antea leniter molliterq; comprimuntur, vocali hæsurum alioquin & ligatum sonum foràs mittente, & vinculis quasi liberante. Est enim, ut & cætera mutæ, adeò impediti, & obscuri. aut nullius potiùs soni, ut irritò conatu laboret, dum exitum parat. Et niteretur quidem frustra, nisi vocalis subveniret, quæ velut inclusum & vinctum eriperet ac solveret. Quare labia in principio sunt conjuncta: sed vocali accedente rursus separantur. Idem

fit in P. nisi quòd labia conprimantur fortiùs, sonùsq; extrudatur vehementiùs. In M. labia compressa manent, clausòq; ore quasi quidam mugitus intus editur. Unde *Lipsius* hanc literam mugientem appellat.

121. F. formatur, cùm idem labium inferius dentibus supernis admovetur. In prolatione verò hæ partes conjunctæ manent, & lene quoddam spiramen efflant.

122. In C. lingua latefcit & ampliatur, & antrorsum quasi fertur: firmaturq; ad extremitatem palati & interiorem dentium incisivorum maxillæ superioris faciem, aded ut aër cum quodam sibilo elidatur: idq; ob exitus angustiam.

123. In D. apex linguæ leniter eidem eorundem dentium faciei applicatur: sed vocali additâ ab eâ iterum sejungitur. In T. idem accidit: sed appulsus linguæ ad dentes longè fortior est atq; durior.

124. In G. media ferè linguæ pars ad modiam palati accommodatur, sed leniter: unde propter angustiam exitus lene rursus spiramen egredi sentitur.

125. H. litera non est: propterea neq; in faucibus, neq; in reliquâ oris parte fingitur: sed effertur duntaxat per simplicem expirationem aëris.

126. In K. medietas linguæ ad medium palatum validè applicatur: linguâ quodammodò ampliata, & ore dilatato. Idem fit in Q. sed lingua nonihil arctatur, & rictus oris producitur atque contrahitur.

127. L. facilima & liquidissima est litera, & iudicio *Lipsii* suavitatis plena. Profertur apice linguæ ad palatum propè dentes firmato.

128. N. litera secundum *Lipsum* est tinniens: sicut M. mugiens. Pronunciatur linguæ mucrone palatum ad dentium anteriorum radices feriente.

129. R. asperrima omnium literarum est, inquit *Th. Beza*: & canina vocata: quoniam canes irritati illam frendendo exprimere solent. Enunciatur linguâ ad palatum excitatâ propè dentes: summâ sui parte spiritum elisum vibrante, ictu quodam tremulo. Ut est naturæ impetuosa: ita & masculi roboris. Unde & firmitatem

tatem linguæ requirit. Hæc enim validè admodum ad extremi-
tatem palati allidit. Quæ causa est, quòd pueruli ob linguæ ἀπρά-
τηται hanc literam formare nequeant. Neque tantùm pueruli: sed
etiam quidam ex adultis. Scribit enim Cicero, non potuisse Demo-
sthenem primam literam illius artis (Rhetoricam putat:) proferre,
quam profitebatur. Plutarchus refert, Alcibiaden pro lit. R. pro-
nunciâsse lit. L. quo nomine ridetur ab Aristophane. Lipsius ait, etiã
Scaligerum Patrem hoc vitiolaborâsse.

130. S. sibilum anserum & serpentum repræsentat. Fingi-
tur linguâ ad palati finem prope dentes levatâ. Cùm vero ibi late-
scat, angustumq; transitum exilienti aëri præbeat: fit, ut is cum si-
bilo quodam exeat.

131. X. litera duplex est: quemadmodum & Z. Illa ergò
profertur ut CS. aut GS. Hæc ut TS.

132. Hæc de vocalium & consonantium formatione dicta
sufficiant. Qui de rectâ & antiquâ pronuntiatione erudiri avet,
Lipsii, Beza, Scaligeri, Ceratini, Meckerchi, & aliorum hæc de re edita
monumenta legat. Nostrum enim institutum tantùm fuit, osten-
dere, quomodo ὄργανα διαλεκτικὰ se habeant in eâ literarum prola-
tione, quæ apud nos recepta est & usitata.

133. Supereft locutionis FINIS, qui refertur vel ad DEVM,
vel ad proximum. Ad DEVM: ut ipsum invocemus, & ab eo o-
mnia bona, cœlestia & terrestria, animum & corpus concernentia,
petamus: debitasq; ei pro concessis beneficiis agamus gratias. Ad
proximū, in CHORO, FORO, & THORO. Per CHORVM intelligimus
Ecclesiam & Scholam: in quâ docemus & discimus. In illâ divina:
in hæc & divina & humana: liberalium scil. artium & disciplina-
rum studia. Per FORVM inaudimus Curiam, sive locum Justitiæ: in
quo judicamus de præteritis, & deliberamus de futuris, ut salus
promoveatur publica, & civilis hominum societas conservetur. Per
THORVM vitam hominum privatam inuimus: in quâ rem cura-
mus domesticam, & mercaturam, agriculturam atq; opificia exer-
cemus. In his autem vitæ ordinibus nihil sine locutione præstari
potest: estque finis illius partim πρὸς τὸ εἶναι simpliciter: partim
verò πρὸς τὸ εἶναι hominis directus.

134. Dicamus modò aliquid de locutionis lesione. Læditur au-
tem

tem tripliciter. Nam vel aboletur prorsus: vel minuitur: vel corrumpitur & depravatur.

135. Causæ abolitæ locutionis latent vel in organis vocis, vel locutionis ipsius. Est enim vox loquelæ materia: ideoq; demptâ voce, tolli quoq; orationem contingit.

136. Quæ autem causæ ἀγωνίαν inducant, *disph. de voce postremis* 11. thes. dictum fuit.

137. In propriis verò locutionis instrumentis vitia sunt plurima, ob quæ locutionis actus perit.

138. Primùm autem vitia sese offerunt nervorum, qui in musculos linguæ, fauciumq; inferuntur: cùm scil. nervi læsi sunt in temperaturâ, unione, aut meatibus & porositatibus: refrigerati v. g. rupti, vel obstructi.

139. Deinde vitia faucium, cùm sunt præclusæ: uti accidit in quibusdam anginae speciebus. Item tumores & inflammationes tonsillarum insignes. Licet enim tonsillæ organa locutionis non sint: tumefactæ tamen fauces coarctant. Faucibus coarctatis vocalium pronuntiatio fieri nequit: quia sunt formationis illarum locus. Sine vocalium autem prolatione nulla exprimi consonans neq; à linguâ, neq; à labiis potest.

140. Tertiò vitia linguæ: ut sunt ἀκράτεια linguæ, de quâ *Hipp. aphor. 40. sect. 7.* Cujus species est παράλυσις, cùm lingua resoluta: linguæ amputatio, aut secundum totum, aut saltem secundum majorem partem: tumores magni, & in eam quidem molem aucti, ut lingua vix ore contineri queat. Cujus vitii illustre extat exemplum apud *Galen. l. 14. meth. med. c. 8.* deniq; vulnera & ulcera graviora, quæ motum linguæ impediunt.

141. Causæ diminutæ locutionis sunt vitia jam commemorata: sed minora levioraq;. Huc pertinent & vitia labiorum: ut vulnera & mutilationes: oris itē tortura, quæ in spasmo cynico observatur. Suprà quippe dictum fuit, appulsu labii inferioris ad superius pronuntiari B. M. & P. appulsu vero labii inferioris ad dentes superiores F. Itaq; labiis affectis, aut prorsus ablatis, hæ literæ proferri nequeunt: quo fit, ut multæ dictiones imperfectè enuntientur.

142. Ad diminutam loquelam referre licebit admodum tardam

tardam atq; difficilem. Eius causæ sunt variæ: v. g. nimia linguæ crassities & gravitas: insignis ejusdem siccitas, vel ex calore febrili, vel subjectarum partium, cordis potissimum, hepatis, & ventriculi, calidis exhalationibus, vel alimentis falsis, acribus, aut plus justo aromatizatis, vel medicamentis vehementer calefacientibus & siccantibus, vel oratione longiore contracta. Adhæc scabricies, asperitas & fissura linguæ, ab incendio febrium ardentium perfecta. Muci & pituitæ linguæ adhærentis copia. Magna denique virium debilitatio in morbis, & vacationibus, undecunq; & à quacunq; causâ factis.

143. Causæ depravatæ locutionis itidem multæ sunt: quia aliquot illius sunt species: nimirum *ισχυροφωνία*, *linguæ hesitantia*, sive *titubantia*, & *battarismus*: cum quis primam, vel aliam syllabam cum labore & difficultate repetere cogitur: vel, ut *Arist. s. II. probl. 30.* describit, *ισχυροφωνία* est, ἀπὸ τῆ μὴ δύνασθαι ταχὺ συνάψαι τὴν ἑτέραν συλλαβὴν πρὸς τὴν ἑτέραν, alteram syllabam alteri præproperè jungere non posse. II. *τραυλότης*, *τραύλωσις*, sive *τραυλισμός*, *balbuties*, cum pro R pronunciat L: aut R imperfectè solum efferatur: idq; cum ictu quasi tremulo. *Gal. aph. 32. s. 6.* scribit, *τραυλισμὸν* illud esse vitium, quo lingua non potest exquisitè eas proferre voces, quæ T & R habent: cujusmodi est hæc ipsa *τραυλός*, & similes aliæ: ut tremor, tristitia, trabs, truncus, trochus, traditio &c. Hinc illud *Aristotelis s. II. probl. 30.* *τραυλότης* est, τῷ γράμματι τινὶ μὴ κρατεῖν, καὶ τῷ τὸ ἄτε τυχόντι: *balbuties* est, literam quandam exprimere non posse: eamq; non quamlibet, sed certam. III. *Φελλότης καὶ φελλισμός*, *blæsitæ*; quando non omnes literæ & syllabæ pronunciantur: sed quædam omittuntur: teste *eodem ibid.* *φελλότης* est, inquit, τῷ ἐξαρεῖν το, ἢ γράμμα, ἢ συλλαβὴν: prætermittere aliquid, scil. vel literam, vel syllabam.

144. Observandum autem, hæc voces sæpiùs inter se confundi, & tum balbutiem, tum blæsitatem pro quovis loquelæ vitio accipi: variè quoq; à variis describi. *Suidas* enim ait, *φελλὸν* vocari, qui inarticulatè loquitur, ut vix intelligi possit. *Hesychius* docet, *φελλὸν* appellari eum, qui crassiùs literam S pronunciat. *Aristoteles* etiam illum *φελλὸν* nominat, qui ineptè loquitur & nugatur.

145. *Τραυλότης* causas *Galenus loco alleg.* exponit. *Prima*
D est

est imbecillitas linguæ naturalis, aut etiam nervorum, quos lingua accipit à cerebro. Lingua enim in pronuntiatione R & T validè apice suo inniti debet palato, propè dentes superiores. Hoc autem facere debilis lingua non potest. Quare T & R articulare nequit. Labitur ergò ad pronuntiationem T & L.

146. *Secunda* est linguæ brevitatis : quam tamen causam dicit esse rarissimam.

147. *Tertia* linguæ humiditas & mollities. Hæc enim firmiter inniti non potest. Unde pueri balbutiunt : & balbutiunt etiam ebrii : partim quia cerebrum multâ humiditate est perfusum : partim quia ab ejus multitudine prægravatum.

148. *Quarta* siccitas & ariditas linguæ : quam ob causam qui febrib. detinentur acutis & ardentibus, & quibus lingua inaruit, balbutire solent.

149. *Quinta* linguæ defatigatio : idque propter diuturnum & continuum sermonem. Item virium totius corporis prostratio. Nam propter infirmitatē linguæ non potest fortis fieri ejus ad palatum appulsus.

150. *Ῥελλότης* causa, cùm scil. quædam literæ, aut syllabæ omittuntur, rursus sunt diversæ. I. nimia in loquendo festinatio. II. defectus dentium. III. mutilatio labiorum. IV. exesio palati. V. vitium aliquod linguæ : idque vel in quantitate : cùm est justo longior aut brevior : latior aut angustior : vel in qualitate : cùm crassior, indecenter formata, aut ligata : quod vitium Græci ἀγκυλόγλωσσον : barbari filum, sive funiculum appellant. Id enim impedit, quò minus lingua undiq; sese ori applicare possit : ex quo homines secundum *Philosophi* sententiam l. 4. *hist. an. c. 9.* non modò ψελλοὶ ; sed etiam τραυλοὶ fiunt.

151. *Ἰσχυροφωνία* quæ causa sit, dictu est difficile. Ex *Aristotelis* tamen *sect. II. probl. 54. 57. & 63.* colligimus, quadruplicem esse : 1. imbecillitatem linguæ & labiorum : 2. ligationem linguæ, cùm libera atq; soluta non est : 3. calorem : 4. frigus.

152. Calorem autem *ἰσχυροφωνίαν* causari, h. e. facere, quò minus verba copulare, & continuam edere orationem possimus, *problem. 63.* iratorum exemplo probat. Hi enim præ caloris fervore

re

re adeò præcipites sunt in loquendo, ut sæpiùs impingant, & tanquam in salebris hæreant.

153. Frigus verò organorū ἐρμηνευτικῶν linguæ hæsitantiæ causam esse, ex eo planum facit, quia quibus illa refrigerata sunt, vel vino, vel continente oratione concalefacti, verba faciliùs conjungere valent. Intelligit autem Aristoteles per κατὰψύξιν, refrigerationem, ut idem seipsum probl. 54. explicat, veluti quandam ἀποπληξίαν, h. e. stuporem & resolutionem à frigore profectam.

COROLLARIA.

I.

Cur qui surdi nascuntur, etiam muti sint? *Causa est, quia locutio non naturâ nobis inest, quemadmodum vox: sed discitur. At surdi dictiones, quib. homines in loquendo, seu significandis rebus utuntur, discere nequeunt, Est enim auditus juxta Philosophum l. de sensu cap. 2. disciplina sensus: quo qui carent, disciplina sunt expertes. Præter hanc causam Alexand. Aphrod. l. 1. probl. 133. etiam aliam ex quorundam Medicorum sententiâ profert: quod scil. idem nervorum pars sit, cujus pars altera ad linguam, altera ad aures usque porrigatur: sicq; necesse sit, communem fieri affectionem. Verum quodnam sit illud par nervorum, quod cum linguâ cõmunicet, ignoramus. Scimus equidem, quintam nervorum cerebri συζυγίαν, qua ἀκρῆσις, ramulos quosdã ad laryngis musculos mittere, ex quo sicca tussicula, cum aures profundiores expurgamus, oriatur. Nec ignoramus, combinationem septimam, quæ motui linguæ dicata est, surculos quosdam ejusdem largiri musculis laryngis: sed auribus & linguæ communes esse nervos, hæctenus neq; vidimus, neq; apud Anatomicos legimus.*

II.

An qui ex morbo surdescunt, necessariò muti fiant? *Negativa veritatem palàm facit experientia & ratio. Multos quippe surdos ex morbo factos videre licet, qui tamen loquuntur. Cur? quia alia ὄργανα sunt auditûs, alia locutionis. Itaq; salvis existentibus organis locutionis, loquitur homo, idioma aliquod edoctûs, licet auditûs per morbum fecerit jacturam. Atq; hæc organorum ἐρμηνευτικῶν καὶ ἀκρῆσικῶν diversitas in causâ est, quòd neq; muti in morbis facti necessariò auditum amittant. Fidem faciunt paralytici, quib. loquela adempta. Audiunt enim, sed fari nequeunt.*

III.

Verum omnibus, qui recens nati, ligata sit lingua, ut obsterrices necesse habeant, filum unguibus, aut forfice præcidere, & linguam solvere? *Notorium est, ligamentum validum, idq; membranosum & latum, medio linguæ corpori in omnibus hominibus subjectum esse. Notorium, ligamenti hujus ex-*

D 2

tremo

tremo versus lingua mucronem, funiculum ad natum esse, quem lingua vo-
cant frenulum. Notorium denique, frenulum istud in quibusdam usque ad
lingua extremum, sive apicem, extendi, sicq; linguam ligari, ut & suctioni
in infantia, & locutioni in reliquis aetatibus, ni removeatur, sit impedi-
mento. Falsum autem, eam in omnibus hoc modo ligatam esse. Testem produ-
cimus ὄντοψιδν. In testimonium quoq; rationem vocamus, qua docet, hanc
lingua ligaturam planè præter naturam esse: cum suctioni & locutioni officiat.
Atqui natura, inquit Aristot. 2. de part. an. c. 14. semper melioris rei au-
thor est. Et absurdum sanè est, dicere, naturam, in qua Galenus comm. lib.
περὶ τροφῆς, providentiam, sapientiam, justitiam, robur atq; potentiam, ar-
tificium deniq; singulare vehementer celebrat, reliquas omnes particulas, pro
ut decet, formare: solam verò linguam, cujus tamen actiones & πρὸς τὸ εἶναι,
& πρὸς τὸ εἶναι hominis spectant, p. n. vinculam ligatamq; producere.

IV.

Quæ causa, quòd homines septentriona'es, ac potissimum nostri Ger-
mani, asperius, durius & cum vehementiâ quâdam atq; impetu loquantur,
& P pro B: F pro V: T pro D: C pro G pronuncient? Quidam putarunt,
hoc provenire ex naturâ regionis, qua respectu regionum orientalium & me-
ridionalium, aspera, dura, & horrida: & idiomatis proprietate, quod judi-
cio Caroli V. Imp. militare, & minax. Sed verior forsàn causa est, διδ'αχῆ,
& εἰς τὸ ναὶ φύσις. διδ'αχῆ: quia sic quoq; præceptores & informatores nostri
loquuntur, quos imitamur, εἰς τὸ: quoniam sic pronunciare à teneris, quod
ajunt, unguiculis consuevimus, secuti eos, quibuscum versamur. φύσις:
quia septentrionales nativo calore abundant: teste Galeno l. 2. de temperam.
cap. 6. Cujus causâ non modo robusti sunt: quia secundum Aristot. pro l. 32.
sect. 11. vires in calore posita: sed etiam validè respirant, aeremq; inspiratum
fortiter exufflant, magnam vocem edunt, & quia lingua robore pollent, ro-
busiores quoq; literas, h. e. eas, quæ vehementi spiritus impetu formantur, &
ad quarum pronunciationem validior tum lingua, tum ἐκ φύσεως requiritur,
eligunt ac proferunt.

V.

Utrum τῶν σιδήρια, sive tonsillæ & amygdalæ, locutionis organa sint?
Valdè per accidens: nec aliâ ratione, quàm quod salivali humiditate linguâ,
primarium instrumentum ἐπινοεῖται, perfundant. Arefacta quippe lingua
ad motum tarda est & pigra: ideoq; literas promptè proferre nequit: quem-
admodum in febribus ardentibus, & viscerum inflammationibus experimur.

VI.

Sitne vuula, quæ & columella, & gurgulio dicitur, pro locutionis orga-
no habenda? Columbus tuetur affirmativam: & eos, quibus est exesa, croci-
tare potius, quàm humano more loqui asserit. Verùm contrarium docet ex-
perientia. Scribit enim Fallopius, multos se novisse, quibus vuula sine detri-
mento loquela exesa.

FINIS.

Cf 133

(x 260 9941)

VD17

Aus dem Nachlasse
des
Geh. M.-R. Prof. Dr. Ernst Blasius
der Universitäts-Bibliothek
geschenkt
von seinem Sohne
Dr. med. Heinrich Blasius in Berlin.

